

Obsah právního úkonu, důkazní břemeno

Vznikne-li pochybnost o obsahu právního úkonu z hlediska jeho určitosti nebo srozumitelnosti, je třeba se pokusit pomocí výkladu právního úkonu o odstranění takové nejasnosti. Podle ustálené judikatury soudů výklad právního úkonu může směřovat jen k objasnění toho, co v něm bylo projevováno, a vůle jednatelů se při výkladu právního úkonu vyjádřeného slovy uplatní, jen není-li v rozporu s jazykovým projevem; tato pravidla se použijí i při výkladu písemného právního úkonu, včetně takového, který lze platně učinit jen písemně. V případě, že nejasnost právního úkonu nelze odstranit ani pomocí výkladu projevu vůle, je právní úkon neplatný. Pomocí výkladu právního úkonu přitom není dovoleno měnit smysl a obsah jinak jasného právního úkonu.

Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že za řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i v takových případech, kdy určitá skutečnost, významná podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci, nebyla pro nečinnost účastníka (v důsledku nesplnění povinnosti uložené účastníku ustanovením § 120 odst. 1 větou první o. s. ř.) nebo vůbec (objektivně vzato) nemohla být prokázána a kdy tedy výsledky zhodnocení důkazů neumožňují soudu přijmout závěr ani o pravdivosti této skutečnosti, ani o tom, že by tato skutečnost byla nepravdivá. Zamítnout žalobu nebo jinak rozhodnout v neprospěch účastníka proto, že účastník neunesl za řízení břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní, lze až poté, co účastníku bylo podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. poskytnuto řádné poučení o jeho povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti a povinnosti tyto skutečnosti prokázat; pokud soud uvedeným způsobem nepostupoval, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí. Tzv. negativní tvrzení se v občanském soudním řízení zásadně neprokazují. Účastník, který tvrdí negativní skutečnost, nenese ohledně této negativní skutečnosti důkazní břemeno; pokud by protistrana toto negativní tvrzení popřela, nesla by sama důkazní břemeno ohledně svého pozitivního tvrzení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 4625/2018-343 ze dne 30.11.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce AIR DEVELOP Ruzyně s. r. o. se sídlem v P., zastoupeného Mgr. D.Š., advokátkou se sídlem v P., proti žalovaným 1) WPB Capital, spořitelní družstvo v likvidaci se sídlem v B., zastoupenému JUDr. J.H., advokátem se sídlem v P., a 2) LLAINFAIR CAEREINION CWNI DALIANNOL LTD. se sídlem L., Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, zastoupenému JUDr. M.S., hostujícím evropským advokátem se sídlem v K., Slovenská republika, se zmocněncem pro doručování v České republice Mgr. R.M., advokátem se sídlem v P., o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 27 C 204/2015, o dovolání žalovaného 2) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. dubna 2018 č. j. 19 Co 62/2018-288, tak, že dovolání žalovaného 2) proti rozsudku městského soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o potvrzení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 2. května 2017 č. j. 27 C 204/2015-221, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 8. září 2017 č. j. 27 C 204/2015-236, ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) a ve které bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení, se odmítá. Rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 2. května 2017 č. j. 27 C

204/2015-221, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 8. září 2017 č. j. 27 C 204/2015-236, v části výroku o věci samé, ve které bylo ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) rozhodnuto o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, a ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2), se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 6 dne 28. 7. 2015 se žalobce domáhal, aby bylo určeno, že nemovitosti, a to „jednotka číslo 1104/10 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domě v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3734), spoluvlastnický podíl o velikosti 1143/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), jednotka číslo 1104/102 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3734), spoluvlastnický podíl o velikosti 978/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), jednotka číslo 1104/103 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 4107), spoluvlastnický podíl o velikosti 984/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), jednotka číslo 1104/208 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3734), spoluvlastnický podíl o velikosti 1390/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), jednotka číslo 1104/209 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3734), spoluvlastnický podíl o velikosti 910/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), jednotka číslo 1104/304 vymezená podle zákona č. [72/1994](#) Sb., o vlastnictví bytů, způsob využití jednotky byt, nacházející se v bytovém domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3734), spoluvlastnický podíl o velikosti 1294/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2,

1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obce Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), podíl ve výši 26/40 na garáži č. 1104/1, nacházející se v bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3816), podíl ve výši 26/40 spoluvlastnického podílu o velikosti 10613/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2 a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obec Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), podíl ve výši 1/2 na garáži č. 1104/12, nacházející se v bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, obec Praha, umístěném na pozemku parc. č. 1135/2 a 1152/2, ležícím v katastrálním území Ruzyně, obec Praha (jednotka je zapsaná na listu vlastnictví č. 3785), podíl ve výši 1/2 spoluvlastnického podílu o velikosti 5652/50242 na společných částech bytového domu v části obce Ruzyně č. p. 1104, stojícího na pozemku označeném jako parcela č. 1135/2, 1152/2, a pozemcích parc. č. 1135/2, 1135/3, 1151/2, 1152/2 zastavěná plocha a nádvoří, katastrální území Ruzyně, obec Praha (Budova a pozemek jsou zapsány na listu vlastnictví č. 3733), podíl ve výši 41/258 na pozemku parc. č. 1151/1 zahrada, katastrální území Ruzyně, obec Praha (pozemek je zapsán na listu vlastnictví č. 3817), podíl ve výši 136/164 na pozemku parc. č. 1135/4 ostatní plocha, katastrální území Ruzyně, obec Praha (pozemek je zapsán na listu vlastnictví č. 3527)“ - dále také jen „předmětné nemovitosti“, nejsou zatíženy zástavním právem zřízeným na základě zástavní smlouvy č. 3100002672 ze dne 30. 11. 2012 uzavřené mezi žalobcem a žalovaným 1). Žalobu zdůvodnil tím, že zástavní právo bylo zřízeno k zajištění pohledávky žalovaného 1) ve výši 20 500 000 Kč ze smlouvy o úvěru ze dne 30. 11. 2012. Žalobce úvěr řádně splácel. Dopisem ze dne 27. 8. 2014 se na žalobce obrátil právní zástupce žalovaného 2) s tím, že došlo k postoupení pohledávky ze smlouvy o úvěru žalovaným 1) na žalovaného 2) a na základě rozhodčího nálezu vydaného Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR bylo rozhodnuto, že „majitelem pohledávky“ ze smlouvy o úvěru ze dne 30. 11. 2012 je žalovaný 2). Žalovaný 1) rozhodčí nález „napadl pro neplatnost“ žalobou u Obvodního soudu pro Prahu 1, který předběžným opatřením žalovanému 2) zakázal „nakládat s pohledávkami“. Žalobce proto od roku 2014 z důvodu pochybností o tom, kdo je věřitelem ze smlouvy o úvěru, splátky hradil do soudní úschovy Městského soudu v Brně. Žalovaný 1) dopisem ze dne 27. 4. 2015 vyčíslil zbývající dlužnou částku ze smlouvy o úvěru ke dni 5. 6. 2015 ve výši 9 944 340 Kč a žalobce celou tuto částku složil do soudní úschovy „s cílem dosáhnout výmazu zástavního práva“, o čemž vydal Městský soud v Brně dne 15. 6. 2015 usnesení č. j. 100 Sd 60/2015-49. K žádosti žalobce o vydání potvrzení o zániku zástavního práva nebyla ani v dodatečné lhůtě ze strany žalovaných tato potvrzení vystavena, a to v rozporu s jejich povinností stanovenou v ustanovení § 171 a § 569 občanského zákoníku a povinností sjednanou v čl. X odst. 8 zástavní smlouvy, na základě které jsou žalovaní povinni vystavit potvrzení o zániku zástavního práva a poskytnout součinnost pro výmaz zástavního práva v katastru nemovitostí. Žalobce proto spatřuje naléhavý právní zájem na podání určovací žaloby, neboť zástavní právo, které zaniklo splacením pohledávky, je stále vyznačeno v katastru nemovitostí, což činí jeho postavení nejistým.

Žalovaný 1) navrhl, aby soud žalobě vyhověl. Uvedl, že podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu ze dne 2. 6. 2014, ze kterého žalovaný 2) dovozoval, že je věřitelem zajištěné pohledávky. Žalobce měl důvodné pochybnosti o tom, kdo je jeho věřitelem, a proto od září 2014 do května 2015 splátky úvěru hradil do soudní úschovy Městského soudu v Brně, kam také následně dne 5. 6. 2015 uhradil též nesplacený zůstatek úvěru ve výši 9 944 340 Kč, který žalovaný 1) žalobci na jeho žádost vyčíslil; došlo tak „k zániku závazku žalobce na splacení poskytnutého úvěru“.

Žalovaný 2) se podané žalobě bránil tím, že je věřitelem pohledávky ze smlouvy o úvěru na základě předmětného rozhodčího nálezu ze dne 2. 6. 2014. Vzhledem k tomu, že žalovaný 2) nemá k dispozici „kompletní úvěrovou dokumentaci k postoupeným pohledávkám“, ani informace o jejich splacení, popřel správnost potvrzení o výši závazku, které žalovaný 1) vystavil žalobci. Z uvedeného důvodu

rozporoval rovněž „splnění každé jednotlivé peněžité i nepeněžité povinnosti žalobce jak ze Smlouvy o úvěru, tak ze Zástavní smlouvy, jakož i ze Všeobecných úvěrových podmínek a Všeobecných obchodních podmínek žalovaného 1“. Žalovaný 2) je toho názoru, že každé porušení některé z těchto povinností mohlo založit „nárok na zaplacení smluvní pokuty, bez jehož uhrazení nelze hovořit o úplném uhrazení závazků“ a nemohlo by tedy dojít ani k zániku zástavního práva. V tomto směru namítal, že nelze vycházet z potvrzení vydaného žalovaným 1), neboť se nejedná o „veřejnou listinu“ a není zřejmé, jak žalovaný 1) dospěl k „údajům ohledně výše pohledávky“. Žalovaný 2) dále namítal nedostatek naléhavého právního zájmu žalobce na žalobou požadovaném určení s odůvodněním, že žalobce nepředložil „jakýkoliv relevantní výpis z katastru nemovitostí“, ze kterého by vyplývalo vlastnické právo žalobce k jednotlivým nemovitostem, včetně toho, že toto právo nadále trvá.

Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 2. 5. 2017 č. j. 27 C 204/2015-221, ve znění opravného usnesení ze dne 8. 9. 2017 č. j. 27 C 204/2015-236, určil, že předmětné nemovitosti „nejsou zatíženy zástavním právem, vzniklým na základě smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitostem č. 3100002672 ze dne 30. 11. 2012, uzavřené se společností WPB Capital, spořitelní družstvo v likvidaci, IČ 28169948, a vkladu provedeného Katastrálním úřadem pro hlavní město Prahu, katastrální pracoviště Praha pod č. řízení

V- 53964/2012, ze dne 7. 1. 2013“, rozhodl, že ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, a žalovanému 2) uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 65 912 Kč k rukám „právního zástupce“ žalobce. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že dne 30. 11. 2011 (správně 30. 11. 2012) žalovaný 1) „v pozici věřitele“ a žalobce „v pozici dlužníka č. 1“ a D. S. „v pozici dlužníka č. 2“ uzavřeli úvěrovou smlouvu, jejímž předmětem bylo poskytnutí částky 20 500 000 Kč, kterou se žalobce spolu se sjednaným úrokem ve výši 9 % ročně zavázal splatit ve 48 splátkách podle splátkového kalendáře. Stejněho dne „smluvní strany“ uzavřely zástavní smlouvu k zajištění předmětné pohledávky, kterou došlo k zatížení nemovitostí ve výlučném vlastnictví žalobce. Dodatkem č. 3 k úvěrové smlouvě ze dne 5. 12. 2013 „smluvní strany“ sjednaly „dohodu o částečné úhradě jistiny úvěru mimořádnou splátkou“ ve výši 10 572 000 Kč, která byla na úvěrový účet žalovaného 1) zaplacená „ke dni 31. 12. 2013“. Rozhodčím nálezem Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR ze dne 2. 6. 2014 bylo určeno, že vlastníkem předmětných pohledávek je společnost „TROWMART LIMITED (později přejmenována na firmu žalobce)“. Obvodní soud pro Prahu 1 „pod čj. 65 C 101/2014-199“ uložil předběžným opatřením žalovanému 2) „zdržet se jednání, jímž by jakkoliv nakládal s pohledávkami z úvěrových smluv (mimo jiné i s předmětem úvěrové smlouvy) a to s odůvodněním, že žalovaný č. 1 se domáhá žalobou zrušení rozhodčího nálezu ze dne 2. 6. 2014“. Usnesením Policie ČR, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality ze dne 6. 1. 2016 bylo podle ustanovení § 79e trestního řádu rozhodnuto o zajištění pohledávek žalovaného 2), kterému bylo zakázáno nakládat „mimo jiné s předmětnou pohledávkou“ a žalobci bylo uloženo, aby „splátky plynoucí z uzavřené úvěrové smlouvy hradil do úschovy soudu“. Na úvěrový účet žalobce splátky hradil až do 30. 6. 2014 a ke dni 30. 10. 2014 „na úvěrovém účtu byla (...) částka 9 928 000 Kč“, poté do soudní úschovy u Městského soudu v Brně v době od 7. 5. 2015 do 5. 6. 2015 složil celkem 9 944 340 Kč. Žalovaný 1) následně dne 29. 6. 2015, 30. 9. 2015 a 29. 6. 2015 potvrdil, že předmětný dluh byl zcela splacen; tato skutečnost podle soudu prvního stupně vyplývá též „z transakční historie úvěrového účtu vedeného prvním žalovaným“. Na základě těchto zjištění soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobce splatil dluh z úvěrové smlouvy a že žalovaný 2) nedůvodně namítá prodlení se zaplacením „splátek č. 4, 5 a 13“, neboť toto tvrzení „v řízení prokázáno nebylo“, jestliže „z výpisu transakční historie úvěrového účtu žalobce nelze bez dalšího uvedenou skutečnost zjistit“; uzavřel proto, že „zástavní právo na předmětných nemovitostech tak zaniklo dle ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) ObčZ“.

K odvolání žalovaného 2) Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 4. 2018 č. j. 19 Co 62/2018-288 rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) potvrdil a žalovanému 2) uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 8 228

Kč k rukám Mgr. Dany Šebestové. Odvolací soud (který vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a věc stejně jako on posuzoval podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013) dospěl k závěru, že za situace, kdy žalovaný 2) odmítá žalobci vydat písemné potvrzení o tom, že dluh byl zcela nebo zčásti splněn (§ 569 odst. 1 občanského zákoníku), a „u všech nemovitostí“ je na základě „smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 30. 11. 2012“ v katastru nemovitostí „poznámenáno zástavní právo“, je žalobce „aktivně legitimován k podání určovací žaloby o neexistenci zástavy zapsané v katastru nemovitostí, aby rozhodnutí soudu toto potvrzení nahradilo“, a že „tím je dán i ve smyslu § 80 o. s. ř. naléhavý právní zájem žalobce na žalobou požadovaném určení“. Vzhledem k tomu, že žalovaný 1) zpochybňoval platnost postoupení pohledávky z úvěrové smlouvy žalovanému 2) a podal žalobu na zrušení rozhodčího nálezu, dovodil, že žalobce měl důvodné pochybnosti o tom, kdo je jeho věřitelem, a správně splnil svůj dluh do úřední úschovy. Protože žalovaný 2) „nikdy neprohlásil pro porušení finančních závazků žalobce splátky úvěru za okamžitě splatné, aniž by snad poskytl žalobci lhůtu k odstranění takového porušení smlouvy“, nepovažoval odvolací soud za důvodné námítky žalovaného 2) o tom, že úhradou „splátek č. 4, 5 a 13“ po termínu splatnosti „nastala splatnost celého závazku, čímž došlo ke zvýšení částky, kterou byl žalobce jako dlužník povinen zaplatit, neboť zesplatněný úvěr se úročí i úrokem z prodlení“, a uzavřel, že „k tzv. zesplatnění úvěru nedošlo“; vyšel přitom z ustanovení čl. VI bodu 4 písm. d) úvěrové smlouvy, jež pro případ „porušení smlouvy o úvěru“ stanovilo oprávnění věřitele „prohlásit za okamžitě splatné“ splátky úvěru, a to za podmínky „předchozí výzvy věřitele dlužníku nebo poskytovateli zajištění a poskytnutí dodatečné lhůty k odstranění porušení smlouvy o úvěru“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 2) dovolání, jímž rozsudek napadl v celém rozsahu. Dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že skutkový závěr o tom, že žalobce se ocitl v prodlení se splácením „přínejmenším splátek č. 4, 5 a 13“, který je odlišný od opačného skutkového závěru soudu prvního stupně, učinil, aniž (v rozporu s judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu) zopakoval dosud provedené důkazy. Tento skutkový závěr odvolacího soudu dovozuje z toho, že odvolací soud formuloval svůj vlastní právní závěr ohledně neexistence prodlení žalobce s uvedenými splátkami v návaznosti na čl. VI bod 4 písm. d) „Smlouvy o úvěru“. V této souvislosti dále odvolacímu soudu vytýká, že svůj závěr o tom, že došlo k zániku zajištěné pohledávky „jejím úplným uhrazením“, založil na „vytržení jediného smluvního ujednání ze Smlouvy o úvěru“, které označil za „generální pravidlo pro případ jakéhokoliv porušení Smlouvy o úvěru“, aniž zohlednil další její ustanovení, především čl. V bod 8 „Smlouvy o úvěru“, který je pravidlem „speciálním pro případ prodlení se splácením úvěru“ a podle kterého platí, že „v případě prodlení Dlužníka s úhradou kterékoli Splátky Úvěru, stávají se veškeré Splátky Úvěru splatné (ztráta výhody splátek), a to bez ohledu na to, že Splátka Úvěru byla dodatečně ze strany Dlužníka uhrazena, pokud Věřitel neurčí jinak“. Provedeným výkladem úvěrové smlouvy v rozporu s „logickým a systematickým výkladem Smlouvy o úvěru jako celku“, ale též s jejím „jazykovým vyjádřením“ se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu; správný výklad vede k závěru, že „prodlení žalobce s úhradou splátek „č. 4 resp. č. 5 vedlo k automatickému zesplatnění celého úvěru“ a tím i „k okamžitému vzniku sankčních nároků vůči žalobci jako dlužníkovi“, jenž má za následek „nárůst“ peněžitých závazků dlužníka „výrazně nad výši“, kterou žalobce složil do soudní úschovy. Dovolatel proto dovozuje (aniž by zpochybňoval „důvodnost plnění žalobce do soudní úschovy“), že žalobce nesložil do soudní úschovy „celý zůstatek jeho závazků“, a proto nedošlo k zániku zástavního práva. Odvolacímu soudu dále vytýká, že se – za situace, kdy zástavní právo v projednávané věci nezajišťuje „toliko pohledávku na vrácení úvěru s příslušenstvím, ale i pohledávky další“ – nezabýval „možným porušením jednotlivých smluvních povinností ze strany žalobce, které by vedlo ke vzniku nároku na úhradu smluvních pokut“. Namítá, že v této otázce stíhá břemeno tvrzení i břemeno důkazní žalobce, který tvrdí, že všechny závazky zajištěné zástavním právem splnil. Žalobce však žádné důkazy nenavrl a „svému břemenu nedostál“. Za podstatné proto považuje též posouzení „otázky rozložení břemene tvrzení resp. důkazního břemene ohledně plnění jednotlivých závazků dlužníka dle Smlouvy o úvěru resp. Zástavní smlouvy“. Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že nepřihlédl ke skutečnosti, že žalobce

některé žalobou specifikované nemovitosti, na nichž vážne předmětné zástavní právo, již nevlastní (převedl je na třetí osoby), a že ve svých závěrech „nepřípustně smísil aktivní věcnou legitimaci a naléhavý právní zájem“ [závěr, že „žalobce je v dané věci aktivně věcně legitimován (...) nemůže vést bez dalšího k závěru, že má na navrženém určení i naléhavý právní zájem“]. Za situace, kdy vlastníkem některých nemovitostí zatížených předmětným zástavním právem je osoba odlišná od účastníka řízení, nemůže být rozhodnutí ve věci podkladem pro výmaz zástavního práva ve vztahu k těmto nemovitostem v katastru nemovitostí. Závěry odvolacího soudu o aktivní věcné legitimaci a naléhavém právním zájmu na požadovaném určení jsou proto v rozporu s judikaturou dovolacího soudu. Z uvedených důvodů dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí změnil tak, že se žaloba zamítá, nebo aby napadený rozsudek odvolacího soudu, případně i rozsudek soudu prvního stupně, zrušil a věc vrátil příslušnému soudu k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného 2) jako nepřípustné odmítl, popřípadě jako nedůvodné zamítl. Ve vyjádření uvedl, že odvolací soud se neodchýlil od skutkových zjištění soudu prvního stupně ohledně „prodlení se splácením některých splátek“, a nebyl proto povinen zopakovat dokazování, které v tomto směru soud prvního stupně provedl. Zástavní právo je na základě zástavní smlouvy v katastru nemovitostí zapsáno ke všem nemovitostem. Žalobce je vlastníkem všech nemovitostí s výjimkou pouze některých. Na požadovaném určení má proto žalobce naléhavý právní zájem, neboť určovací žaloba jednoznačně slouží potřebám praktického života; neúspěch ve věci by měl nepříznivý dopad do právního postavení žalobce, kterému by zpeněžením majetku vznikla škoda. Dovolání navíc neobsahuje zákonem stanovené náležitosti, jestliže dovolatel nevymezil ve vztahu k vymezeným právním otázkám předpoklady přípustnosti.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalovaného 2) podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán po 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Dovolání žalovaného 2) směřuje též proti části rozsudku odvolacího soudu, ve které bylo rozhodnuto o potvrzení rozsudku soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) a o náhradě nákladů odvolacího řízení. V této části Nejvyšší soud dovolání žalovaného 2) podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

Předestírá-li dovolatel otázku, zda „může odvolací soud dospět ke skutkovým závěrům odchylným od skutkových závěrů soudu prvního stupně, aniž by zopakoval dosud provedené důkazy“, pak přehlídí, že odvolací soud k závěru o tom, že se žalobce ocitl v prodlení se splácením „přínejmenším splátek č.

4, 5 a 13“, nedospěl a napadené rozhodnutí na řešení této otázky nezávisí. Uvedená otázka proto přípustnost dovolání ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. nezakládá.

Závěr o přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. nezakládá ani dovolatelem předestřená „otázka rozložení břemene tvrzení resp. důkazního břemene ohledně plnění jednotlivých závazků dlužníka“, neboť dovolání v tomto směru postrádá jakoukoliv právní argumentaci, ze které by vyplývalo, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., a pro tento nedostatek nelze v dovolacím řízení pokračovat. Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle ustanovení § 237 o. s. ř. (jako je tomu v projednávané věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013 sen. zn. 29 NSČR 55/2013, uveřejněné pod č. 116 v časopise Soudní judikatura, roč. 2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2488/2013).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci - mimo jiné - zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu - jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. - nepodléhá), že žalovaný 1) jako věřitel a žalobce a D. S. jako dlužníci uzavřeli dne 30. 11. 2012 smlouvu o úvěru č. 3100002672, jejímž předmětem bylo poskytnutí úvěru do celkové výše 20 500 000 Kč, který (spolu se sjednaným úrokem ve výši 9 % ročně) se dlužníci zavázali věřiteli vrátit ve 48 pravidelných měsíčních splátkách „podle splátkového kalendáře“ (dále jen „smlouva o úvěru“). Žalovaný 1) jako věřitel a žalobce jako zástavce téhož dne uzavřeli smlouvu o zřízení zástavního práva k nemovitostem č. 3100002672 k zajištění pohledávek z uvedené smlouvy o úvěru, kterou bylo zřízeno zástavní právo k předmětným nemovitostem. Dodatkem č. 3 ke smlouvě o úvěru ze dne 5. 12. 2013 žalobce a žalovaný 1) sjednali „dohodu o částečné úhradě jistiny úvěru mimořádnou splátkou“ ve výši 10 572 000 Kč, která byla na úvěrový účet žalovaného 1) zaplacená „ke dni 31. 12. 2013“. Po té, co žalovaný 2) dopisem ze dne 27. 8. 2014 žalobce informoval o postoupení pohledávky ze smlouvy o úvěru, které se následně mezi žalovanými stalo sporným, bylo rozhodčím nálezem Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR ze dne 2. 6. 2014 sp. zn. Rsp 286/14 (rozhodce Doc. JUDr. Milan Kindl, CSc.) určeno, že vlastníkem pohledávky ze smlouvy o úvěru „k 10. 5. 2013“ je žalovaný 2) vystupující v té době pod označením „TROWMART LIMITED“. Žalovaný 1) podal žalobu na zrušení tohoto rozhodčího nálezu a soudem následně bylo rozhodnuto o odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu a vydáno předběžné opatření, kterým bylo žalovanému 2) uloženo „zdržet se jednání, jímž by jakkoliv nakládal s pohledávkami z úvěrových smluv (mimo jiné i s předmětem úvěrové smlouvy)“. Žalobce na základě těchto skutečností dovodil, že na jeho straně jsou odůvodněné pochybnosti o tom, kdo je věřitelem, a splátky úvěru začal hradit do soudní úschovy u Městského soudu v Brně. Na úvěrový účet žalovaného 1) žalobce splátky hradil až do 30. 6. 2014 a ke dni 30. 10. 2014 „na úvěrovém účtu byla (...) částka 9 928 000 Kč“, poté do soudní úschovy v době od 7. 5. 2015 do 5. 6. 2015 složil celkem 9 944 340 Kč (Městský soud v Brně uvedenou částku do úschovy převzal usnesením ze dne 15. 6. 2015 č. j. 100 Sd 60/2015-49). Žalovaný 1) následně dne 29. 6. 2015, 30. 9. 2015 a 29. 6. 2015 potvrdil, že předmětný dluh byl zcela splacen. Policejní orgán Policie České republiky, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, vydal dne 6. 1. 2016 usnesení, kterým podle ustanovení § 79e odst. 1 trestního řádu rozhodl o zajištění pohledávek v dispozici společnosti LLAINFAIR CAEREINION CWNI DALIANNOL LTD., a to včetně jejich příslušenství a veškerých práv s nimi spojených, zejména zástavních práv k nemovitým a movitým věcem zajišťujících tyto pohledávky, mezi kterými byla též pohledávka ze smlouvy o úvěru, uvedené obchodní společnosti zakázal tyto pohledávky převést na jiného nebo je zatížit a „dlužníkům úvěrových smluv“ (tedy i žalobci) uložil, aby předmět plnění složili nikoliv LLAINFAIR CAEREINION CWNI DALIANNOL LTD., ale do úschovy soudu nebo na místo určené v minulosti

„likvidátorem WPB“.

Za tohoto skutkového stavu věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázek procesního práva, kdo má věcnou legitimaci v řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, a kdy je dán naléhavý právní zájem na takovém určení, a otázky hmotného práva spočívající ve výkladu právního úkonu (ustanovení smlouvy). Protože otázka věcné legitimace nebyla v rozhodování Nejvyššího soudu dosud ve všech souvislostech vyřešena a při řešení zbývajících otázek se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalovaného 2) je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že smlouva o zřízení zástavního práva k nemovitostem byla mezi žalobcem a žalovaným 1) uzavřena dne 30. 11. 2012 – posuzovat (jak vyplývá zejména z ustanovení § 3028 odst. 3 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník) podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též „občanský zákoník“ nebo „obč. zák.“).

Podle ustanovení § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Podle ustálené judikatury soudů naléhavý právní zájem o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 o. s. ř. nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti (srov. například rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 2. 1971 sp. zn. 2 Cz 8/71, uveřejněný pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1972). Vyslovený předpoklad však nelze chápat všeobecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění – lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997 sp. zn. 3 Cdo 1338/96, uveřejněný pod č. 21 v časopise Soudní judikatura, roč. 1997).

Od naléhavého právního zájmu na požadovaném určení je třeba odlišovat věcnou legitimaci účastníků řízení. Věcnou legitimaci v řízení o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2002 sp. zn. 21 Cdo 679/2001, uveřejněný pod č. 77 v časopise Soudní judikatura, roč. 2002, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011 sp. zn. 21 Cdo 1921/2009, uveřejněný pod č. 145 v časopise Soudní judikatura, roč. 2011).

Zástavní právo je definováno jako právní institut, který slouží k zajištění pohledávky (včetně jejího příslušenství) pro případ, že dluh (závazek), který odpovídá zajištěné pohledávce, nebude řádně a včas splněn nebo nezanikne jiným způsobem, a to tím, že poskytuje zástavnímu věřiteli právo (nárok) domáhat se uspokojení ze zástavy. Z uvedeného vyplývá, že ze zástavního práva vznikají práva a povinnosti zástavnímu věřiteli, tj. tomu, kdo má pohledávku zajištěnou zástavním právem a kdo má právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy, nebude-li dluh, který odpovídá zajištěné

pohledávce, včas splněn, a zástavnímu dlužníku, tj. osobě, která je vlastníkem (majitelem) předmětu zástavního práva (zástavy) a jejíž majetek (jeho zpeněžení) má být použit k uspokojení zástavního věřitele, nebude-li dluh, který odpovídá zajištěné pohledávce, včas splněn. V řízení, jehož předmětem je určení, zda tu zástavní právo je či není, jsou tedy nositeli práv a povinností, o něž v řízení jde, zástavní věřitel, který má pohledávku zajištěnou sporným zástavním právem, a zástavní dlužník, který je vlastníkem (majitelem) předmětu sporného zástavního práva (tj. zástavy). Právní sféry dalších osob (např. zástavce, dlužníka, vůči němuž má zástavní věřitel pohledávku zajištěnou sporným zástavním právem) se toto řízení netýká, neboť výsledek řízení (rozhodnutí soudu o tom, zda tu zástavní právo je či není) nemůže mít – na rozdíl od zástavního věřitele a zástavního dlužníka – na jejich právní poměry žádný vliv (nemůže mít žádný dopad na vymezení jejich práv nebo povinností tímto soudním rozhodnutím) [srov. již uvedený rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2002 sp. zn. 21 Cdo 679/2001].

Z uvedeného vyplývá, že z hlediska posouzení věcné legitimace v řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, je určující, zda žalobce a žalovaný jsou nositeli práv a povinností, jež podle hmotného práva na straně žalobce odpovídají postavení zástavního dlužníka a na straně žalovaného postavení zástavního věřitele, tj. zda žalobci náleží vlastnické právo k předmětu sporného zástavního práva, tedy k nemovitostem, ohledně nichž se domáhá určení, že nejsou zatíženy zástavním právem, a zda žalovaný má pohledávku zajištěnou sporným zástavním právem.

V souladu s uvedenými závěry odvolací soud (ani soud prvního stupně) v projednávané věci věcnou legitimaci žalobce a žalovaného 2) neposuzoval. Aktivní věcnou legitimaci žalobce (nesprávně) dovodil ze skutečnosti, že žalovaný 2) odmítl žalobci vydat písemné potvrzení o tom, že dluh byl zcela nebo zčásti splněn, a skutečnosti, že „u všech nemovitostí je v katastru nemovitostí poznamenáno zástavní právo zřízené na základě výše uvedené smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 30. 11. 2012 mezi prvním žalovaným a žalobcem“. Představují-li věcná legitimace a naléhavý právní zájem na požadovaném určení po procesní stránce samostatné (nezaměnitelné) předpoklady úspěšnosti žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není (určovací žaloby ve smyslu § 80 o. s. ř.), odvolací soud též nesprávně z (dosud nepodloženého) závěru o aktivní věcné legitimaci žalobce automaticky dovozoval, že „tím je dán i ve smyslu § 80 o. s. ř. naléhavý právní zájem žalobce na žalobou požadovaném určení“. Veden nesprávným právním názorem se potom nezabýval tím, zda žalobce je vlastníkem (majitelem) předmětných nemovitostí, ani neposuzoval, zda jsou splněny shora uvedené podmínky opodstatňující naléhavý právní zájem žalobce na podané určovací žalobě. Nedostatek věcné legitimace a absence naléhavého právního zájmu má přitom za následek (částečné) zamítnutí žaloby.

O pasivní věcné legitimaci žalovaného 2) odvolací soud nečinil vůbec žádné závěry. Za situace, kdy platnost smluvního postoupení zajištěné pohledávky ze smlouvy o úvěru je předmětem sporu mezi postupitelem [žalovaným 1)] a postupníkem [žalovaným 2)] a žalovaný 1) postoupení pohledávky žalobci dosud neoznámil, se nezabýval tím, zda k platnému postoupení došlo; z ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu vyplývá, že pouze platná smlouva o postoupení pohledávek může mít za následek změnu v osobě věřitele, kdy nový věřitel (postupník) nabývá nejen postupovanou pohledávku, ale spolu s ní též aktivní věcnou legitimaci k jejímu uplatnění a úplnému výkonu (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003 sp. zn. 32 Odo 293/2002, uveřejněného pod č. 16 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004). Především ale pominul důsledky, které pro závěr o pasivní legitimaci v projednávané věci vyplývají (mohou vyplývat) ze skutečnosti, že dne 6. 1. 2016 bylo policejním orgánem podle ustanovení § 79e odst. 1 trestního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2016 rozhodnuto o zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru (včetně jejího příslušenství a zástavního práva zajišťujícího pohledávku), jež stanoví zákon č. [279/2003](#) Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zajištění majetku“).

Majetek zajištěný v trestním řízení se spravuje podle tohoto zákona, pokud je zapotřebí právně jednat nebo činit potřebné úkony, aby nedošlo bezdůvodně k snížení hodnoty zajištěného majetku nebo k jeho zmenšení, popřípadě aby se majetek očekávaným způsobem zvýšil (§ 8a odst. 1 zákona o zajištění majetku). Pro dosažení účelu správy správce vykonává v potřebném rozsahu práva a povinnosti spojené se zajištěným majetkem, jejichž výkon mu přiznává tento zákon, nebo jejichž výkon byl obviněnému zakázán soudem. Správce vykonává jednotlivá práva a povinnosti podle povahy zajištěného majetku a práv s ním spojených v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy a v souladu s pověřením nebo smlouvou o správě; přitom postupuje řádně a svědomitě (§ 8a odst. 2 zákona o zajištění majetku).

Není-li dále uvedeno jinak, podle povahy a rozsahu věci a práv, které tvoří zajištěný majetek, vykonává jeho správu po dobu zajištění buď soud (státní zástupce nebo policejní orgán), který o zajištění v prvním stupni rozhodl nebo na který přešla příslušnost ke správě podle § 1 odst. 5, nebo na základě jeho pověření a) územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, nebo b) soudní exekutor, v jejichž obvodu se zajištěný majetek nachází; jestliže se zajištěný majetek nachází v obvodech dvou nebo více územních pracovišť Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo dvou nebo více územních pracovišť soudních exekutorů, může soud (státní zástupce nebo policejní orgán) výkonem správy pověřit každé z těchto pracovišť (srov. § 9 odst. 1 a § 1 odst. 6 větu první a druhou zákona o zajištění majetku). Nemůže-li ten, kdo má podle odstavce 1 správu zajištěného majetku vykonávat, zajistit výkon správy sám, zajistí jej podle povahy zajištěného majetku a) na základě pověření prostřednictvím organizační složky státu nebo státní organizace příslušné hospodařit s určitým majetkem státu, nebo b) na základě smlouvy prostřednictvím jiné osoby podnikající v určité oblasti nebo dostatečně odborně způsobilé k výkonu správy daného majetku, a to za sjednanou úplatu, případně bezúplatně (§ 9 odst. 4 zákona o zajištění majetku).

Správce je povinen právně jednat za účelem zabránění snížení hodnoty nebo zmenšení zajištěného majetku, zejména a) včas uplatňovat nárok na náhradu škody a na vydání předmětu bezdůvodného obohacení, b) průběžně sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky k zajištěnému majetku, včas uplatňovat a vymáhat práva, která jinak přísluší vlastníku zajištěného majetku, případně jiné osobě oprávněné s majetkem nakládat, a zamezovat promlčení nebo zániku těchto práv, c) dovolávat se neplatnosti právního jednání učiněného obviněným v rozporu se zákazy, jež mu byly uloženy rozhodnutím o zajištění majetku podle trestního řádu (§ 10 odst. 1 zákona o zajištění majetku). Správce činí za účelem ochrany zajištěného majetku v soudním, správním nebo jiném řízení všechny úkony, které je jinak oprávněn činit jeho vlastník, případně jiná osoba oprávněná s majetkem nakládat (§ 10 odst. 3 zákona o zajištění majetku). Jiné povinnosti související se zajištěným majetkem než uvedené v odstavcích 1 až 4 správce nevykonává. Jiná práva související se zajištěným majetkem vykonává správce za účelem ochrany zajištěného majetku pouze v rozsahu, v jakém byla zakázána obviněnému soudem podle trestního řádu. Správce není oprávněn zajištěný majetek využívat, pronajmout, zatížit nebo převést na jinou osobu (§ 10 odst. 5 zákona o zajištění majetku).

Nejvyšší soud již ve své ustálené rozhodovací praxi vyslovil, že v teorii a soudní praxi nečiní problém závěr, že správce činí v rozsahu oprávnění v soudním řízení veškeré úkony (podává žaloby a pokračuje v řízení) svým jménem a na svůj účet (srov. § 10 odst. 3 zákona o zajištění majetku; argumentem *mutatis mutandis* potom též například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2016 sp. zn. 32 Cdo 2081/2016, nebo ze dne 28. 3. 2018 sp. zn. 33 Cdo 3230/2016). Dále není sporu o tom, že v případě správy majetku podle zákona o zajištění majetku se jedná o správu věci cizí a že vztahy mezi správcem majetku a osobami, jejichž majetek spravuje, jakož i správcem majetku k třetím osobám, jsou vztahy ryze soukromoprávní povahy, a proto v tom rozsahu, v jakém tyto právní vztahy nejsou zákonem o zajištění majetku upraveny, se řídí ustanoveními občanského zákoníku (srov. § 9 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) – srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019 sp. zn. 21 Cdo 11/2019.

Z citovaných ustanovení zákona o zajištění majetku vyplývá, že správa zajištěného majetku je souborem právních jednání a dalších administrativních a praktických úkonů, které správce vykonává za účelem uchování hodnoty majetku po dobu zajištění v trestním řízení tak, aby nedošlo bezdůvodně k snížení hodnoty zajištěného majetku nebo k jeho zmenšení, popřípadě aby se majetek očekávaným způsobem zvýšil. Pro dosažení uvedeného účelu (cíle) správy správce vykonává v potřebném rozsahu práva a povinnosti spojené se zajištěným majetkem, jak mu je přiznává (ukládá) zákon o zajištění majetku, nebo jejichž výkon byl obviněnému zakázán soudem. V případě nehmotného majetku (mezi který lze řadit též pohledávky) především půjde o aktivní správu spočívající v uplatňování a vymáhání, ale také bránění práv, která náležejí vlastníkovému zajištěnému majetku. Mezi tato práva patří též práva ze zajištění pohledávky postižené rozhodnutím o zajištění věci (majetku), tedy i právo zástavní. Protože zástavní právo sleduje právní osud pohledávky, kterou zajišťuje, vykonává správce v rozsahu svého oprávnění k pohledávce i úkony týkající se zástavního práva; dojde-li v průběhu správy k zániku zástavního práva [například splněním zajištěné pohledávky - srov. § 170 odst. 1 písm. a) a § 559 obč. zák.], je to potom správce, kdo poskytuje nezbytnou součinnost k výmazu zástavního práva z katastru nemovitostí. Právní jednání, která správce činí „za účelem zabránění snížení hodnoty nebo zmenšení zajištěného majetku“, jsou demonstrativně vypočtena v ustanovení § 10 odst. 1 zákona o zajištění majetku. Součástí právního jednání správce jsou též úkony v soudním, správním nebo jiném řízení, které je jinak za účelem ochrany zajištěného majetku oprávněn činit jeho vlastník; je přitom nerozhodné, v jakém procesním postavení v řízení správce (namísto vlastníka zajištěného majetku) vystupuje (žádná omezení v tomto směru z ustanovení § 10 odst. 3 nebo jiného ustanovení zákona o zajištění majetku nevyplývají). Tyto úkony v procesním postavení žalovaného proto správce (namísto toho, kdo má pohledávku zajištěnou zástavním právem - zástavního věřitele) činí též v soudním řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem zřízeným k zajištění pohledávky postižené rozhodnutím o zajištění majetku, ve kterém se z pohledu žalovaného jedná o zajištění vymahatelnosti pohledávky.

Na základě uvedeného lze uzavřít, že v řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem zřízeným k zajištění pohledávky postižené rozhodnutím o zajištění věci (majetku) vydaným orgánem činným v trestním řízení (soudem, státním zástupcem nebo policejním orgánem), je pasivně věcně legitimovaný správce pohledávky (zajištěné nehmotné věci). Byla-li v trestním řízení pohledávka zajištěna teprve v průběhu řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, představuje rozhodnutí o jejím zajištění skutečnost, s níž právní předpisy spojují přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde (srov. 107a o. s. ř.).

Odvolací soud proto nepostupoval správně, nezabýval-li se tím, zda zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru, o němž bylo v průběhu řízení o projednávané věci (dne 6. 1. 2016) policejním orgánem podle ustanovení § 79e odst. 1 trestního řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2016, rozhodnuto, nadále trvá a kdo správu zajištěné pohledávky vykonává.

I když odvolací soud převzal skutkový závěr soudu prvního stupně o tom, že tvrzení žalovaného 2) o prodlení žalobce se „splátkami č. 4, 5 a 13“ nebylo v řízení prokázáno, svůj závěr o tom, že nenastal důsledek porušení povinnosti ze smlouvy o úvěru spočívající v tom, že „nastala splatnost celého závazku“, založil na ujednání obsaženém v čl. VI bodu 4 písm. d) smlouvy o úvěru [podle kterého: „Pokud dojde k porušení Smlouvy o Úvěru je Věřitel dále oprávněn Splátky úvěru včetně všech ostatních finančních závazků Klienta vůči Věřiteli prohlásit za okamžitě splatné (...) to vše za podmínky předchozí výzvy Věřitele Dlužníku nebo Poskytovateli Zajištění a poskytnutí dodatečné lhůty k odstranění porušení Smlouvy o Úvěru, která nesmí být kratší jak 3 dny ode dne doručení a pokud toto porušení nebude v této dodatečné lhůtě odstraněno“], jehož výklad podal. S podaným výkladem o důsledcích prodlení dlužníka (žalobce) se splátkami úvěru na splatnost dosud nesplacené části úvěru a jeho příslušenství dovolací soud nesouhlasí.

Podle ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle

jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.

Vznikne-li pochybnost o obsahu právního úkonu z hlediska jeho určitosti nebo srozumitelnosti, je třeba se pokusit pomocí výkladu právního úkonu o odstranění takové nejasnosti. Podle ustálené judikatury soudů výklad právního úkonu může směřovat jen k objasnění toho, co v něm bylo projevováno, a vůle jednatelů se při výkladu právního úkonu vyjádřeného slovy uplatní, jen není-li v rozporu s jazykovým projevem; tato pravidla se použijí i při výkladu písemného právního úkonu, včetně takového, který lze platně učinit jen písemně. V případě, že nejasnost právního úkonu nelze odstranit ani pomocí výkladu projevu vůle, je právní úkon neplatný (§ 37 odst. 1 obč. zák.). Pomocí výkladu právního úkonu přitom není dovoleno měnit smysl a obsah jinak jasného právního úkonu (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009 sp. zn. 21 Cdo 4750/2007).

Nejvyšší soud vysvětlil již v rozsudku ze dne 26. 11. 1998 sp. zn. 25 Cdo 1650/98, uveřejněném pod č. 7 v časopise Právní rozhledy, roč. 1999, že jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě musí být nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho soud posoudí na základě provedeného dokazování, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž podmínkou pro přihlídnutí k vůli účastníků je to, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu. Ústavní soud pak zdůraznil (v rovině ústavně právní), že text smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednatelů stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků procesem hodnocení skutkových a právních otázek ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůli je nutno dovozovat z vnějších okolností spojených s podpisem a realizací smluvního vztahu, zejména z okolností spojených s podpisem smlouvy a následným jednáním účastníků po podpisu smlouvy (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 625/2003, uveřejněný pod č. 84 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, roč. 2005).

Z uvedených závěrů odvolací soud důsledně nevycházel. Prodlení dlužníka (žalobce) se splácením úvěru a jeho důsledky posuzoval jen podle ujednání obsaženého v čl. VI bodu 4 písm. d) smlouvy o úvěru, které podrobil výlučně gramatickému výkladu, aniž zohlednil i ostatní ujednání smlouvy a provedl též výklad logický a systematický. Žalovaný 2) přitom své stanovisko, že prodlení žalobce „byť jen části kterékoliv sjednané splátky úvěru by vedlo k zesplatnění celého úvěru“, opíral o čl. V bod 8 smlouvy o úvěru „obsahující ujednání o tom, že v případě jakéhokoliv prodlení dlužníka s úhradou kterékoliv splátky úvěru dochází bez dalšího k jeho automatickému zesplatnění, tedy veškeré sjednané splátky úvěru se stávají splatnými, a to bez ohledu na jejich případné dodatečné uhrazení“ [srov. vyjádření žalovaného 2) ze dne 27. 12. 2016]. Závěr odvolacího soudu o tom, že „k tzv. zesplatnění úvěru nedošlo“, je proto minimálně předčasný.

Odvolací soud však nemohl vycházet ani ze skutkového závěru soudu prvního stupně o tom, že tvrzení žalovaného 2) o prodlení žalobce se „splátkami č. 4, 5 a 13“ nebylo v řízení prokázáno, neboť soudy k němu dospěly v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu o rozložení důkazního břemene.

Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že za řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i v takových případech, kdy určitá skutečnost, významná podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci, nebyla pro nečinnost účastníka (v důsledku nesplnění povinnosti uložené účastníku ustanovením § 120 odst. 1 větou první

o. s. ř.) nebo vůbec (objektivně vzato) nemohla být prokázána a kdy tedy výsledky zhodnocení důkazů neumožňují soudu přijmout závěr ani o pravdivosti této skutečnosti, ani o tom, že by tato skutečnost byla nepravdivá (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2002 sp. zn. 21 Cdo 762/2001, uveřejněný pod č. 86 v časopise Soudní judikatura, roč. 2002). Zamítnout žalobu nebo jinak rozhodnout v neprospěch účastníka proto, že účastník neunesl za řízení břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní, lze až poté, co účastníku bylo podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. poskytnuto řádné poučení o jeho povinnosti tvrdit rozhodné skutečnosti a povinnosti tyto skutečnosti prokázat; pokud soud uvedeným způsobem nepostupoval, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003 sp. zn. 21 Cdo 1491/2002, uveřejněný pod č. 59 v časopise Soudní judikatura, roč. 2003, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005 sp. zn. 29 Odo 1069/2003, uveřejněný pod č. 158 v časopise Soudní judikatura, roč. 2005).

Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 1997 sp. zn. 2 Cdon 257/97, uveřejněný pod č. 7 v časopise Právní rozhledy, roč. 1998, s. 372). Tzv. negativní tvrzení se v občanském soudním řízení zásadně neprokazují. Účastník, který tvrdí negativní skutečnost, nenese ohledně této negativní skutečnosti důkazní břemeno; pokud by protistrana toto negativní tvrzení popřela, nesla by sama důkazní břemeno ohledně svého pozitivního tvrzení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 1998 sp. zn. 26 Cdo 732/98, uveřejněný pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1999, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2011 sp. zn. 26 Cdo 2341/2009).

Z uvedeného vyplývá, že v řízení, ve kterém se žalobce (zástavní dlužník) domáhá určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, žalobce tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní o skutečnostech, ze kterých vyplývá zánik zástavního práva. Žalovaného (zástavního věřitele) naproti tomu tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní o skutečnostech, ze kterých vyplývá opak (že k zániku zástavního práva nedošlo).

V projednávané věci na žalobci bylo, aby – s ohledem na žalobní tvrzení – tvrdil a prokazoval skutečnosti o zániku zajištěné pohledávky splněním [§ 170 odst. 1 písm. a) a § 559 obč. zák.]; v souladu s tím žalobce v řízení tvrdil a prokazoval, že zajištěnou pohledávku ze smlouvy o úvěru uhradil splátkami úvěru hrazenými na účet u žalovaného 1) a následně platbami složenými do soudní úschovy u Městského soudu v Brně. Na žalovaném 2) naopak bylo, aby tvrdil a prokazoval skutečnosti, na základě kterých dovozuje, že zajištěná pohledávka nezanikla, tedy aby prokazoval své tvrzení o opožděné úhradě „splátek č. 4, 5 a 13“ a aby tvrdil a prokazoval skutečnosti, ze kterých dovozuje, že nedošlo ke „splnění každé jednotlivé peněžité i nepeněžité povinnosti žalobce jak ze Smlouvy o úvěru, tak ze Zástavní smlouvy, jakož i ze Všeobecných úvěrových podmínek a Všeobecných obchodních podmínek žalovaného 1“, a že porušení smluvních povinností založilo „nárok na zaplacení smluvní pokuty, bez jehož uhrazení nelze hovořit o úplném uhrazení závazků“. Nelze tedy souhlasit s dovolací argumentací, podle které žalobce tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní o tom, že se nedopustil „možného“ porušení „jednotlivých smluvních povinností ze strany žalobce, které by vedlo ke vzniku nároku na úhradu smluvních pokut“, neboť se jedná o negativní skutečnost, která se neprokazuje; je naopak na žalovaném 2), aby prokázal své pozitivní tvrzení, podle kterého k takovému porušení smluvních povinností žalobcem došlo.

Soudy proto nemohly vycházet ze závěru, že tvrzení žalovaného 2) o prodlení žalobce se „splátkami č. 4, 5 a 13“ nebylo v řízení prokázáno, jestliže soud prvního stupně žalovanému 2) předtím (bezvýsledně) neposkytl poučení podle ustanovení § 118a odst. 3 o. s. ř. a odvolací soud toto pochybení nenapravit postupem podle ustanovení § 213b odst. 1 o. s. ř. Správně soudy nepostupovaly ani tehdy, pokud nepostupovaly podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. a žalovanému 2)

neposkytly poučení o povinnosti tvrdit a prokazovat další „možná“ porušení smluvních povinností žalobcem, která vedla „ke vzniku nároku na úhradu smluvních pokut“. Je proto odůvodněný závěr, že řízení před soudy bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k níž dovolací soud, je-li dovolání přípustné, podle ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. přihlíží.

Protože rozsudek odvolacího soudu není – jak vyplývá z výše uvedeného – správný a protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí [v části výroku o věci samé, ve které bylo ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) rozhodnuto o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, a ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2)] a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 6) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)